Șaisprezece decenii de istorie la Colegiul Național ”Ștefan cel Mare” - Suceava

Lucian Tablan Popescu - Colegiul Național ”Ștefan cel Mare” Suceava

Suceava, ca și așezare urbană, își are rădăcinile înfipte adânc în trecutul milenar, iar evoluția acesteia indică nu doar statornicia și unitatea în conștiință a tuturor românilor, ci mai ales o emoție și o trăire aparte a acestor sălășluitori, care întotdeauna au fost caracterizați de un unic spirit al echității, al onoarei, al cinstei și jertfei pentru valorile sănătoase pe care și le-au stabilit ca fundament al vieții simple și vrednic trăite.

Suceava a fost, este și va fi etern un meleag al istoriei și al legendei: cu așezări străvechi, cu pământuri fertile și roditoare, cu o viață spirituală deosebit de bogată, cu mediu prosper în dezvoltare prin prisma binecuvântării cu îmbelșugate avuții materiale care au atras permanent invidia celor învecinați; cu natură primitoare și ospitalieră ce a ocrotit la sânul ei numeroasele mărturii ale zbuciumului nostru sub călăuza căruia ne-am plămădit cu osteneală și sacrificiu dezinteresat libertatea și pe umerii căruia am orânduit drept și cu justețe mersul societății; a fost și este o vatră etnografică și folclorică a abundenței și valorii sub ocrotirea căreia au crescut și s-au desăvârșit mari personalități ale culturii române.

Cele mai vechi urme ale unor așezări de sine stătătoare pe aceste ținuturi ale frumosului datează din neolitic, când, din punct de vedere demografic, numărul populației a crescut ca urmare a accentuării vieții sedentare și ca efect pozitiv al propagării unor noi îndeletniciri: creșterea animalelor și cultivarea plantelor, diverse ramuri ale agriculturii și zootehniei luând avânt în acea perioadă. Dovezi ale existenței unei așezări străvechi pe apa Sucevei au fost descoperite treptat datorită nenumăratelor săpături arheologice organizate cu meticulozitate în ideea reperării originilor pe temelia cărora ne-am dezvoltat statornic și cu îndârjire. Acestea, împletite cu legendele și miturile locale, au fost primele informații cu privire la inițierea primordială a vieții umane în acest tărâm frumos populat ulterior sub egida spiritualității și moralității. Marea majoritate a acestor istorisiri s-au transmis sub aspectul oralității, prin viu grai, din generație în generație, vocea anonimă a simplității rurale având grijă să lase în urmă semințiile vieții ascunse în inimile tuturor, transmise ereditar și încununând acest popor moldav.

Timpul a curs, urbea a crescut și s-a dezvoltat, populația a evoluat și progresat perpetuu, iar cultura a luat un avânt care s-a materializat în fiece direcție și pe toate planurile, mai ales în perioada în care Suceava a prosperat din punct de vedere administrativ, funcționând ca și capitală a Moldovei.

Anul 1470 a reprezentat pentru școala moldovenească un primordial moment istoric, la Putna luând ființă prima instituție de învățământ, care a avansat treptat, pe mai multe niveluri, și care vreme îndelungată s-a numărat printre primele instituții de învățământ din sud-estul Europei. La această școală domnească, fiii locului puteau să învețe, pe lângă obiectele de cult indispensabile săvârșirii slujbelor religioase, și discipline după cum urmează: gramatică, retorică, logică, geografie, limba greacă, limba latină ș.a.

La sfârșitul secolului al XV-lea, instituțiile de învățământ românești au continuat să fie ridicate alături mai multor mănăstiri precum: Sfântul Ioan cel Nou – Suceava, Humor, Moldovița și Voroneț, urmând ca până la începutul secolului al XVIII-lea rețeaua centrelor educaționale să se extindă în apropierea unor biserici din târguri, acestea fiind finanțate de către părinții elevilor sau alți oameni de bine. Începând cu anul 1775, în majoritate școlile românești au fost fie desființate, fie supuse unui proces de germanizare forțată. În aceeași perioadă a fost inițiată o reformă școlară și administrativă care urmărea laicizarea și neutralizarea influenței exercitate de către cultura și tradiția românească, de centrele școlare existente, cât și de Biserica Ortodoxă.

În 1783, la Suceava se înființează o școală normală, una elementară germană și este organizat un curs cu scopul de a pregăti viitorii dascăli care vor prelua activitatea școlilor sătești. În 1786, Bucovina, din punct de vedere teritorial, trece sub căpetenia administrativă a Galiției, cu centru la Lemberg, această perioadă fiind una de nefastă stăpânire, înăsprindu-se oprimarea socială și națională.

La mijlocul secolului al XIX-lea, Mihail Sturza donează obștii Sucevei o mare parte din terenurile deținute în zona Arini și pe dealul Tătărași, din acestea o parte fiind date în folosință pentru pășunat, iar o parte atribuite în arendă.[1] Venitul astfel obținut s-a hotărât a fi folosit în scopul înființării unui gimnaziu. Dezideratele obștii sucevene au fost aduse la cunoștința autorităților austriece atât în 1848, cât mai ales în 1850, când guvernul austriac se arată binevoitor voinței românilor. Demersul de înființare a mult doritei școli sucevene a fost de lungă durată, interpunându-se continuu anumite interese ale unor individualități locale fără perspectivă.

În anul 1857, autoritățile imperiale decid înființarea unui gimnaziu la Suceava și propun ca denumire *Principele ereditar Rudolf*. Tratativele au continuat până în 1859, când s-a ajuns la un consens între autoritățile austriece și cele sucevene, acestea din urmă obligându-se a pune la dispoziție spațiul necesar instituției școlare, cât și un venit de 2655 florini, necesar procurării mobilierului de trebuință amenajării claselor și bibliotecii, dar și pentru a fi asigurate întreținerea și serviciile de curățenie. La 18 februarie 1860, guvernul provincial a dat raportul la Viena cu privire la ducerea la bun sfârșit a tuturor pregătirilor, cerând 5000 de florini[2] ca fond necesar remunerării profesorilor. Acesta a refuzat să aloce banii ceruți, motivând că gimnaziul este creat la cererea și în interesul poporului român, și prin aceasta, invită reprezentanții Bisericii Ortodoxe să asigure cheltuielile cu salarizarea profesorilor și bursele de pregătire aferente. Ulterior soluționării tuturor problemelor, la 30 iunie 1860 se obține de la guvernul austriac aprobarea împărătească prin care se înființa noua școală medie în Suceava, cu numele: **Griechisch–orientalische kaiserliche-konigliche Obergymnasiumin Suczawa (Gimnaziul superior grec-oriental imperial și regal),** la conducerea căreia a fost numit prin transfer de la liceul din Brunn doctorul Iosef Marek (1860-1869), profesor de origine cehă care preda limba germană și latina. Odată cu el, au fost aduși tot ca profesori Blasius Knauer (la istorie, geografie și matematică) și Iosef Rohrmoser. Toți aceștia erau exclusiv vorbitori de limbă germană. Lor li se alătură preotul Constantin Morariu-Andrievici, profesor de limba română și religie ortodoxă.[3]

În baza Ordinului Ministerului Învățământului de la Viena, nr. 14805 din 1860 și a decretului de înființare; la 4 septembrie 1860 a avut loc inaugurarea gimnaziului din Suceava, în fața unui public numeros, a tuturor oficialităților târgului și a ducatului Bucovinei, precum și a unui impresionant sobor de preoți români ortodocși.[4] Primul consiliu profesoral a avut loc la 11 septembrie 1860, cu această ocazie directorul Iosef Marek a cerut profesorilor să așeze în prim plan cerințele și problemele elevilor, și să lucreze cu simț de răspundere pentru a atrage simpatia comunității sucevene.

În primii ani de existență, gimnaziul superior sucevean a suferit nenumărate privațiuni și lipsuri, cauză fiind faptul că primăria orașului nu era dispusă la noi investiții, mobilierul școlar era impropriu, dar și insuficient, iar toate manualele didactice lipseau cu desăvârșire. Mai mult, în Suceava librăriile erau inexistente, iar la Cernăuți în întregime stocurile de rechizite și cărți erau epuizate.

Clădirea pusă la dispoziție de către primărie, spre a găzdui Gimnaziul superior grec-oriental, este în fapt actuala clădire a Colegiului de Artă *Ciprian Porumbescu* – corpul A, de pe strada Curtea

[1]Paul Leu, *Colegiul Național - Ștefan cel Mare - Suceava Monografie Etapa austriacă vol. I*, Suceava, Editura Euroland, 2000, op. cit. p. 52

[2]Florin Moraru, Corina Dominte, *Colegiul Național Ștefan cel Mare – Suceava 1860-2016*, Suceava, Editura CNSCM, 2017, op. cit. p. 16

[3]Dr. Euseb Popovici, *Din istoricul Liceului Ștefan cel Mare din Suceava*, Suceava, Editura Societății Școala Română, 1935, op. cit. p. 23

[4]Paul Leu, *Colegiul Național Ștefan cel Mare – Suceava Monografie Etapa austriacă vol. I*, Suceava, Editura Euroland, 2000, op. cit. p. 56

Domnească;[5] care a rămas spațiul desfășurării cursurilor până la terminarea construirii actualului sediu, în 1895.

Limba germană era limba de predare a cursurilor, fiind impusă de către guvernul austriac. În anii care au urmat, corpului profesoral i s-au adăugat mai mulți oameni iluștri, dintre care amintim: Ștefan Nosievici (1863), Ștefan de Repta (1870), Ștefan Dracinschi (1875), Ion Beldean, Dimitrie Isopescul, George Grigorovici, Vasile Bumbac (1870), Ștefan Ștefureac (1875); care au contribuit cu deosebită măsură la renumele instituției; astfel crescând și numărul obiectelor din planul de învățământ, alăturându-se: desenul, educația fizică, stenografia, limba franceză și limba italiană, filozofia ș.a.[6]

În timp, numărul elevilor și profesorilor români a crescut; astfel au apărut primele clase românești și s-a marcat încă un pas pe drumul dezvoltării învățământului românesc în Bucovina. Însă, după cum se va constata mai târziu, promisiunea făcută de Viena, prin hotărârea care decreta ca procesul instructiv din școli să se desfășoare în limbile popoarelor în care funcționau, nu a fost onorată decât pe alocuri și cu o considerabilă lentețe. Românii bucovineni au început să protesteze, au organizat un memoriu (1876) prin care solicitau oficial ca limba română să fie folosită ca instrument de comunicare în ceea ce privește totalitatea obiectelor de învățământ din programa gimnaziului sucevean.[7] La conducerea instituției este numit de guvernul regional, pe 22 aprilie 1870[8], directorul Johann Limberger, profesor capabil dar intransigent, obtuz și opac, care va aduce cu sine idei preconcepute și va răstălmăci voit toate situațiile școlare având în vedere limba maternă a elevilor, neînțelegând felul de a fi și de a gândi a românilor bucovineni.

După ani de lupte ideologice, frământări sociale și memorii, prin decretul nr. 6929, din 7 iunie 1881, Ministerul Învățământului din Viena hotărăște ca începând cu anul școlar 1881-1882, să se înființeze la Gimnaziul Superior Grec-Oriental din Suceava, clasa I pentru elevii români cu predarea tuturor obiectelor în limba română.[9] Această reușită a fost în mod evident încurajatoare, astfel încât în anii care s-au succedat, numărul claselor cu predare în limba română a crescut simțitor. În același an școlar apare primul manual de matematică realizat de Samuil Isopescul, profesor al gimnaziului, urmând ca un an mai târziu să iasă la lumină și primul manual de geografie conceput de asemenea de către acesta.[10]

În anul 1883, la gimnaziul sucevean vine ca profesor Simion Florea Marian, iar un an mai târziu, la conducerea școlii este numit primul director român în persoana lui Ștefan Dracinschi[11].

Anul 1885 aduce cu sine editarea primului manual de limba română: *Cetirea*, de profesorul Ștefan Ștefureac. În același an, pe 27 decembrie, gimnaziul sucevean găzduiește un oaspete de mare prestigiu, marele poet Mihai Eminescu.[12]

În anul 1894, cifra de școlarizare a gimnaziului sucevean trece de 600 de elevi (601), dintre care aproape jumătate sunt români (279). Sfârșitul anului 1895 îl aduce în funcția de director pe Ștefan de Repta, profesor de germană și latină; om cinstit și dedicat sub conducerea căruia instituția de învățământ suceveană izbândește a se muta în casă nouă.

În 1900, Gimnaziul din Suceava va inaugura grădina botanică a școlii pe locul actualului parc Simion Florea Marian. Anul 1904 îl aduce ca profesor al gimnaziului pe viitorul ministru – Ion Nistor, urmând ca peste doar doi ani, în 1906, să fie pus în funcțiune internatul de băieți, cu deosebitul ajutor al

[5]Florin Moraru, Corina Dominte, *Colegiul Național Ștefan cel Mare – Suceava 1860-2016*, Suceava, Editura CNSCM, 2017, op. cit. p. 19
[6]Ibidem p. 26
[7]Paul Leu, *Colegiul Național Ștefan cel Mare – Suceava Monografie Etapa austriacă vol. I*, Suceava, Editura Euroland, 2000, op. cit. p. 137
[8]Ibidem p. 102
[9]Ibidem p. 153
[10]*** *Album – Colegiul Național Ștefan cel Mare – Suceava*, Editura AccentPrint, 2010, op. cit. p. 7
[11]Ibidem p. 8
[12]Ibidem p. 9

donației grijulii și milostive a preotului Vasile Cocârlă. În anul 1907, numărul elevilor români înmatriculați la gimnaziu depășește jumătate din totalul elevilor înscriși.[13]

În 1910, pe scaunul de director este numit Constantin Procopovici, iar în anul următor apare primul anuar editat complet în limba română. În consiliul profesoral intră din anul 1912 marele filolog și publicist George Voevidca.[14]

Declanșarea Primului Război Mondial aduce cu sine nouri negri atât deasupra Sucevei, cât mai ales asupra Gimnaziului sucevean, adâncit în pâcla groasă a opresiunii politice și militare. În 1915, din motive tactice, este numit director preotul ortodox Orest Tarangul. Anii școlari care au urmat au fost drastic fragmentați din cauza războiului, clădirea devenind în 1917 inițial spital militar rusesc, ulterior cazarmă ocupată sistematic de către ruși, ucraineni și polonezi. Elevii și profesorii gimnaziului sucevean, mânați fiind de râvna aspirației eliberării naționale, trec granița și se înrolează în armata română, luptând cu îndârjire în numele înfăptuirii dezideratului național. Pe perioada anilor de război, în cadrul Gimnaziului s-au succedat mai mulți directori, între care amintim: Victor Morariu, Gheorghe Palamarciuc ș.a.[15]

Printre elevii gimnaziști care și-au dat viața pe câmpul de luptă, având ca unic scop concretizarea unității naționale a tuturor românilor, se numără: scriitorul Ion Grămadă; decedat la 10 septembrie 1917 în luptele de la Cireșoaia, Dimitrie Mihalaș, Vasile Popescu, frații Ambrozie și Silvestru Micuțariu, Teodor Turturean, Lascăr Luția ș.a.[16] Profesorii români ai gimnaziului sucevean au contribuit la eliberarea Bucovinei atât în mod direct, cât și indirect, de la catedră. Începând cu anul 1919, Gimnaziul Superior grec-oriental se transformă în Liceul de Băieți *Ștefan cel Mare*. În același an intră ca director profesorul de limbă greacă și latină, Vasile Burduhos. Anii care au urmat au dus la eliminarea treptată a tuturor formularelor școlare de tip german, ajungând ca până în anul 1922 procesul de predare să fie exclusiv în limba română. Anul 1924 aduce cu sine o vizită regală, avându-l ca protagonist pe Carol al II-lea, oaspete al Sucevei, paralel fiind inițiată și participarea la Primul Congres Național de Chimie. În aceeași perioadă apar întâile premii la concursul organizat de Societatea științifico-literară, *Tinerimea română*. În anul 1923, profesorul Ion Cârdei al Liceului *Ștefan cel Mare* a terminat de sculptat bustul marelui compozitor Ciprian Porumbescu, așezat cu deosebită considerație în parcul central al orașului, unde se regăsește și astăzi. Anul 1935 reprezintă un moment de grandioasă sărbătoare, Liceul sărbătorind 75 de ani de ființare.[17] La manifestații participă Carol al II-lea, Mihai Voievod de Alba-Iulia, prim-ministrul Gheorghe Tătărăscu și o sumă vastă de oficialități ale Guvernului de la București. În același an apare prima istorie a Liceului: *Din istoricul Liceului Ștefan cel Mare din Suceava*, scrisă de profesorul școlii doctor Euseb Popovici.

Odată cu începerea celui de-al Doilea Război Mondial, clădirea Liceului devine centrul comandamentului militar german, activitatea didactică fiind profund îngreunată. În anul 1943, Liceul *Ștefan cel Mare* organizează două concursuri școlare, unul de matematică și unul de istorie națională. În anul 1944, clădirea liceului este transformată în spital de campanie sovietic. Anii care vor urma vor aduce un demers evolutiv de cele mai multe ori deloc benefic, chiar maladiv vieții liceului, cărțile din bibliotecă fiind triate spre a corespunde doctrinelor politice și conceptelor noului regim comunist; se exclude tot ceea ce avea atingere cu regalitatea; pe holurile liceului apar lozinci și panouri progresist-comuniste; își au debutul primele cursuri de alfabetizare în masă a cetățenilor simpli. În 1948 se înființează primele clase de ciclu primar și gimnazial.[18]

Pe parcursul a aproape un deceniu, Liceul *Ștefan cel Mare* va purta mai multe denumiri, după cum urmează: Școala Medie de 10 ani Băieți, Școala Medie de Băieți Numărul 1, Școala Medie Mixtă

[13]Ibidem p. 12-15
[14]Ibidem p. 22
[15]Paul Leu, *Colegiul Național Ștefan cel Mare – Suceava Monografie Etapa austriacă vol. I,* Suceava, Editura Euroland, 2000, op. cit. p. 473
[16]Ibidem p. 478
[17]*** *Album – Colegiul Național Ștefan cel Mare – Suceava*, Editura AccentPrint, 2010, op. cit. p. 26-30
[18]Ibidem p. 35-39

Numărul 1 (1956-1960).[19] În 1954 apar primele clase de seral, fără frecvență, care vor funcționa până în 1991, avându-i ca protagoniști atât pe ofițerii din armată și miliție, promovați pentru originile sociale sănătoase, cât și pe individualitățile ultra-esențiale din aparatul de stat. Anii '60 au adus cu sine o serie de înnoiri atât din punct de vedere administrativ (construindu-se laboratoare de fizică, chimie și biologie), cât și educațional, fiind înființate primele clase cu profil sportiv (care au funcționat până în 1975). În 1976, Liceul își schimbă din nou denumirea în Liceu de matematică-fizică. În anul 1977, Liceul *Ștefan cel Mare* participă în debut la Cântarea României, anul consecutiv urmând a aduce o schimbare importantă în structura și organizarea literalmente a instituției, fiind dat în folosință noul corp al clădirii, care cuprindea actualele laboratoare de fizică, chimie și biologie.[20]

Liceul *Ștefan cel Mare* treptat va deveni un reper între instituțiile de învățământ din întreaga țară, elevii acestuia fiind premiați la multe Olimpiade Naționale. Pe 26 octombrie 1985, Liceul sărbătorește 125 ani de activitate, iar elevii *ștefaniști* participă la o multitudine de concursuri și Olimpiade Școlare Naționale, fiind obținătorii unor performanțe notabile nu doar în domeniul științelor precise, precum matematica și fizica, ci și la biologie, volei, handbal și atletism. Anul 1988 aduce vizita criticul literar Zoe Dumitrescu Bușulenga, dar și a astronautului Dumitru Prunariu. În aceeași perioadă se înființează primul cabinet de informatică și ne bucurăm de individualizarea întâiului campion național la atletism. În 1990, Liceul își schimbă din nou denumirea, devenind Liceul de Cultură Generală *Ștefan cel Mare*. În 1991, Liceului îi este decernat primul premiu I la Concursul Național al Revistelor Școlare, cu revista *Joc Secund*. În același an este introdusă ca obiect de studiu și limba spaniolă. În 1993 este câștigat primul premiu internațional la matematică, iar în 1997, primul premiu internațional la pictură.[21]

În anul 1999 instituția de învățământ primește denumirea de Colegiu Național *Ștefan cel Mare* – Suceava, nume pe care îl poartă cu onoare și astăzi.

Parcursul ascendent, cu rezultate remarcabile la majoritatea materiilor, a fost, este și va fi o emblemă a actualului Colegiu Național *Ștefan cel Mare*, un etalon asupra căruia întreg colectivul de elevi și corpul profesoral își revarsă cu simț de răspundere, actualmente și pe întreg parcursul de funcționare al Colegiului, atenția.

[19]Florin Moraru, Corina Dominte, *Colegiul Național Ștefan cel Mare – Suceava 1860-2016*, Suceava, Editura CNSCM, 2017, op. cit. p. 248
[20]*** *Album – Colegiul Național Ștefan cel Mare – Suceava*, Editura Accent Print, 2010, op. cit. p. 26-30
[20]Ibidem p. 44-49
[21]Ibidem p. 50-52